

Zpráva ze setkání Odborné sekce pro výkon profese adiktologa (OSPĀ ČAA)

Amalie Lososová, Anna Volfová

e-mail | amalie.lososova@lf1.cuni.cz, anna.volfova@lf1.cuni.cz

Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, Klinika adiktologie

Dne 13. dubna 2021 se uskutečnilo pravidelné setkání Odborné sekce pro výkon profese adiktologa – sekce České asociace adiktologů (OSPĀ ČAA).

Odborná sekce se setkává zhruba dvakrát do roka. Jedná se o setkání adiktologů a platforma slouží zejména pro probírání aktuálních otázek praxe. Sekce vznikla v roce 2015 a její původní kontext byl hlavně prosazování a praxe zdravotních adiktologických výkonů. Témata se rozšiřují dle aktuální potřeby. Benefitem této sekce je možnost vzájemného sdílení a formulace důležitých otázek a hledání jejich odpovědí. Předsedou sekce je Bc. Tomáš Brejcha, účastníky jsou tradičně členové ČAA, zástupci služeb i absolventi adiktologie. Zápisy ze dvou setkání v roce 2019 naleznete v archivu APLP. Rok 2020 byl poznamenán covidovou pandemií, setkání OSPĀ proběhlo v červenci v období krátkého rozvolnění.

Letošní setkání bylo netradiční svou formou – tak jako většina setkávání, i toto proběhlo online. Setkalo se celkem 14 adiktologů z různých adiktologických služeb, z různých koutů země (PREVENT, Kolpingovo dílo ČR, Advaita, Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN, Prev-Centrum, adiktologické ambulance Kroměříž, RIAPS Trutnov, Remedis, Oblastní charita Jihlava, Centrum protidrogové prevence a terapie).

Kurz S4

Na podnět člena sekce jsme se věnovali otázce tzv. „kurzu S4“. Jedná se o typ certifikovaného kurzu, na základě kterého absolvent získá tzv. zvláštní odbornou způsobilost. Tato způsobilost je podmínkou, dle vyhlášky č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami, možnosti vykazování adiktologických zdravotních výkonů. Dlouhodobě je tento kurz realizován pouze organizací SANANIM, z. ú., a to v omezené kapacitě. V rámci sekce jsme se shodli, že nemáme k dispozici informace o jiném kurzu s touto akreditací.

Klinický adiktolog

Dalším tématem byla příprava specializačního vzdělávacího adiktologů. Klinický adiktolog je definován ve vyhlášce č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků. V této vyhlášce jsou definovány základní kompetence klinického adiktologa. Na přípravě samotného vzdělávacího programu pracuje pracovní skupina ČAA a KAD od roku 2018 (první pracovní skupina a návrhy vzdělávání byly formovány v roce 2013, současná skupina na tuto činnost navázala). Finální návrh vzdělávání byl po schválení odbornými společnostmi postoupen dalšímu procesu na Ministerstvu zdravotnictví. Spis je již rok v připomínkovacím řízení, které bylo značně poznamenáno covidovou situací. V následujících měsících očekáváme stanovisko Akreditační komise MZ a zveřejnění spisu ve Věstníku MZ. V archivu APLP naleznete dva shrnující texty z roku 2018 a 2019.

Revize zdravotních výkonů adiktologa

Před rokem díky impulzu členů pracovních skupin fungujících v rámci reformy psychiatrické péče jsme podali návrh na navýšení frekvence vykazování zdravotních adiktologických výkonů, jelikož frekvenční omezení neodpovídá potřebám praxe. V červenci 2020 ČAA při vyjednávání se zástupci pojišťoven neuspěla s odkazem na v té době připravovaný projekt reformy psychiatrické péče – tzv. adiktologických multidisciplinárních týmů (AMT) a ambulancí s rozšířenou působností pro adiktologické pacienty (ARP-AD). V rámci těchto pilotních projektů, které budou trvat 18 měsíců, budou sbírána data k vykazování výkonů. Tato data budou sloužit jako podklad pro revizi výkonů a vznik nových výkonů. V letošním roce se ČAA opět chystá předložit návrh na navýšení frekvence stávajících adiktologických výkonů. Účastníci setkání se shodli, že současné podmínky jsou nastavené nedostatečně.

Indikace péče adiktologa psychiatrem

V těsné návaznosti na předchozí téma se diskuze promítla do problematiky potřeby indikace adiktologické péče psychiatrem, jichž je nedostatek a z důvodu nízké kapacity přichází potřebná pomoc pozdě s dlouhou čekací lhůtou. ČAA navrhuje rozšířit kompetenci k indikaci mezi lékaře bez ohledu na jejich specializaci, jelikož se adiktologická klientela vyskytuje i u dalších specialistů či praktických lékařů. V návazné diskuzi se zástupci Společnosti pro návykové nemoci ČLS JEP (SNN) jsme dospěli k závěru užitečnosti tohoto návrhu a potřebě pokusit se tento krok prosadit. ČAA bude v tomto podnikat další návazné kroky.

Jedna z účastnic přinesla zajímavou zkušenost z diskuze se zástupci pojišťoven. Zjišťovala, zda je možné poskytovat adiktologickou péči pro pacienty s diagnózou závislosti na tabáku bez nutnosti indikace psychiatrem. Některé pojišťovny poskytly kladné stanovisko. V tomto ohledu jsme zdůraznili také přínos aktivity jednotlivců, kdy lze často dosáhnout pro praxi smysluplných výsledků a nelze vždy čekat na systémové změny.

Uplatnění adiktologa mimo oblast zdravotnictví

Posledním, ale neméně důležitým tématem byla problematika uplatnění zdravotníka-adiktologa mimo oblast zdravotnictví, zejména v oblasti sociálních služeb. Rozpolcenost systému na zdravotní a sociální sféru přináší nemalé obtíže a je předmětem debat již dlouhá léta. Adiktolog je profesí transdisciplinární a z podstaty své definice pracuje s klienty či pacienty na těch oblastech, které je nutné zaopatřit, zároveň spolupracuje s jinými profesemi jak ze zdravotní, tak sociální sféry (a dalších), přestože je zákonem definován jako zdravotník a dle zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských profesích, řídí svou činnost a jsou určeny jeho možnosti financování. Jiná než zdravotnická zařízení mohou adiktologa zaměstnat, pokud však nemají registrovanou zdravotnickou službu, zaměstnávají adiktologa na jiné pozici (pracovník v sociálních službách, jiný pedagogický pracovník apod.). Rozdíl ve výši platu se v posledních letech stírá, problematika je však započítávaná praxe. Jednoduše řečeno, pokud adiktolog pracuje na jiné pozici než adiktologické a po nějakém čase nastoupí na pozici ve zdravotnickém zařízení, praxe je mu počítána od nuly, tedy nedosáhne adekvátní pozice v platové tabulce. Tento problém může být řešen dvojí registrací adiktologické služby. Systémové řešení v tuto chvíli není ani snadno dosažitelné, ani příliš zřetelné a vyžaduje další diskuze a jednání. Jeden z účastníků sdílel zkušenost s opačným trendem na legislativní úrovni, kdy je ohrožena možnost zaměstnávat zdravotníky v sociálních službách.

Všechna dotčená témata jsou pro další vývoj profese adiktologa klíčová a jistě v budoucnu přinesou další živé debaty a potřebu hledat vhodná řešení. Díky této platformě je možné významná témata pojmenovávat a skládat tak reálnější obrázek adiktologické praxe.

Další setkání OSPA je plánováno na úterý 12. října 2021, v ideálním případě osobně v Ústí nad Labem. Pokud nebude možné se setkat osobně, setkání proběhne opět online. Na schůzi sekce bude o měsíc později, v listopadu 2021, navazovat setkání členské schůze ČAA.